

Yttrandefriheten i Sverige och världen

Karl af Geijerstam

År 1766 beslutade riksdagen
om ”skrif- och tryck-friheten”

Tryckfriheten 255 år

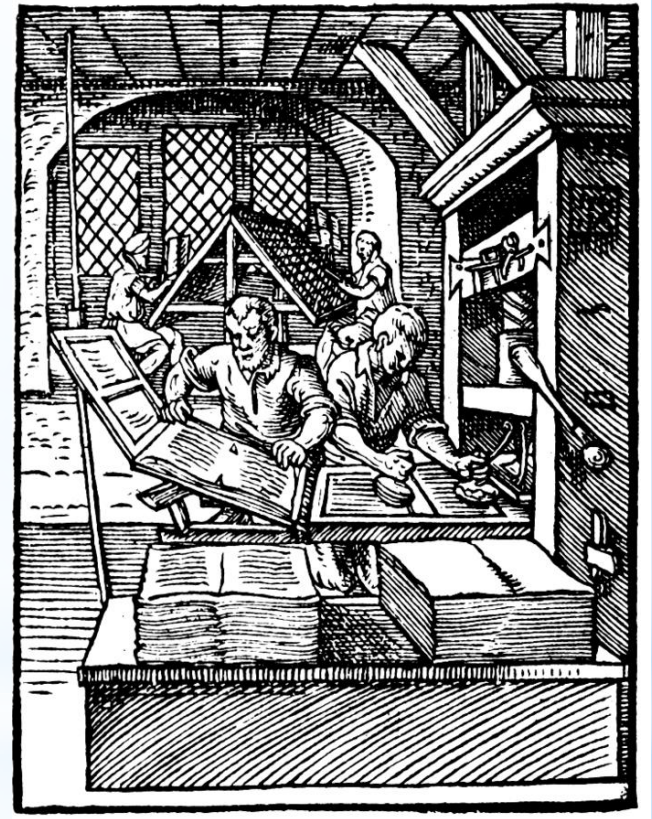
Johannes Gutenberg uppfinner
tryckpressen på 1440-talet

Censur - världslig och kyrklig "Index
liborum"

1661-1662 förhandscensur i svensk lag

Censor i rådkansliet - en person
upprätthåller tjänsten

Tryckpressen och censuren

Skrev "Tankar om den borgerliga friheten"

Utgiven 23 november 1759

Föregångare i debatten

Nytta: "updrifwer wetenskaperna til sin höjd, röjer alla skadeliga författningar, tyglar alla ämbetsmäns orättwisa"

Fred: "at yttra sitt missnöje med pennor, än med andra gewär"

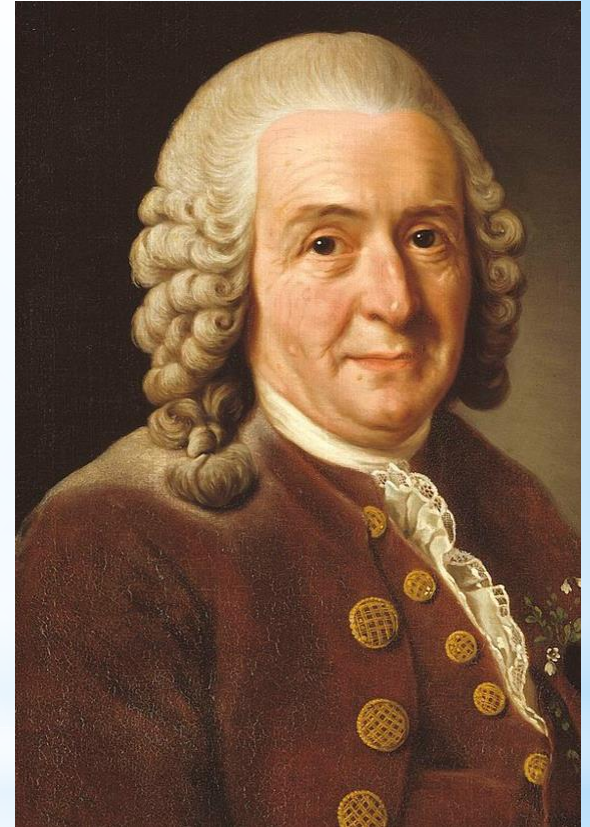
Peter Forsskål

Forsskål fick ett OK från censor
Oelreich, men kanslikollegiet blev
rasande

Rättsprocess

Linné fick leta upp exemplar

79 av 500 exemplar drogs tillbaka -
dock en enorm spridning

Konfiskation

Upplysningstidens idéer sprider sig

Även ledande politiker för
yttrandefrihet (till viss gräns) som
Carl Fredrik Pechlin

Hattar och mössor stred om makten

Stridsfråga: rätt att läsa och trycka
statliga handlingar för att kunna
använda dem i offentlig debatt

Tiden var mogen

Mössorna vinner makten

Anders Chydenius skriver förslag,
lämnar in via ombud

Diskussion augusti 1765-juli 1766

Ansvarig utgivare - Chydenius idé

Censurens avskaffande

1765-1766 års riksdag

Lagen var teknikneutral

Yttrandefrihet gällde inte religion och osedlighet

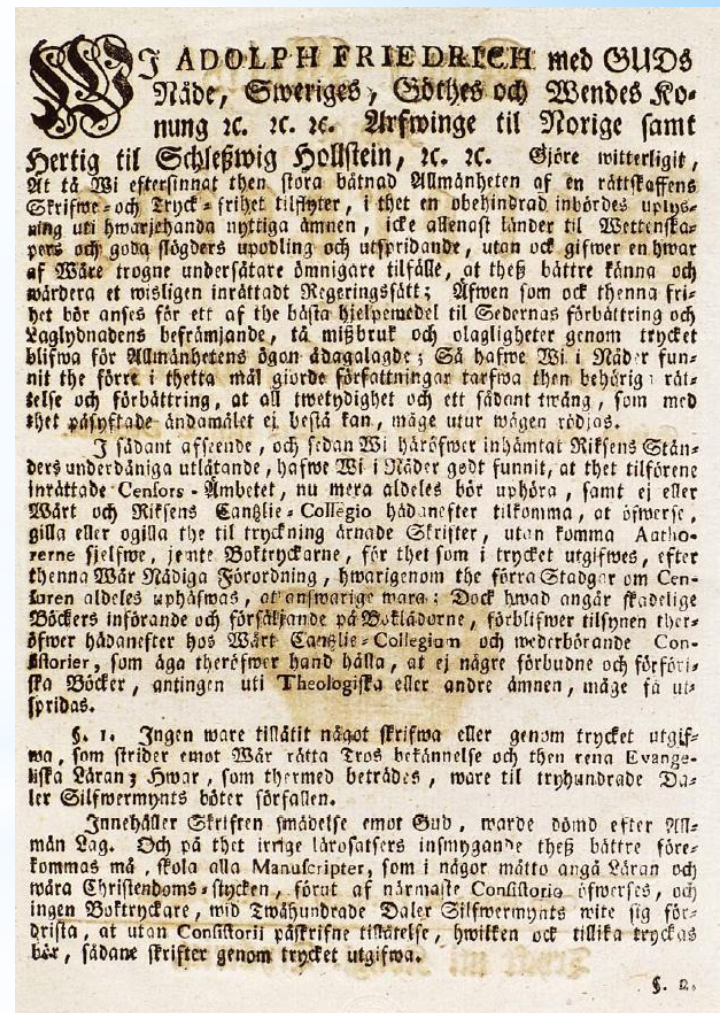
Förtalsparagraf mot kungen, utländsk makt mm

Allt annat var fritt!

Offentliga handlingar: Riksdagens protokoll

Myndighetshandlingar

Nya regimen ville kontrollera den gamla

2 december 1766

Explosion av pamfletter och skrifter

Gustav III - ny förordning 1774 - nu
med dödsstraff!

Yttrandefrihetsstrider under 1800-
talet

Aftonbladet Hierta - nya titlar
registreras

Några år av frihet

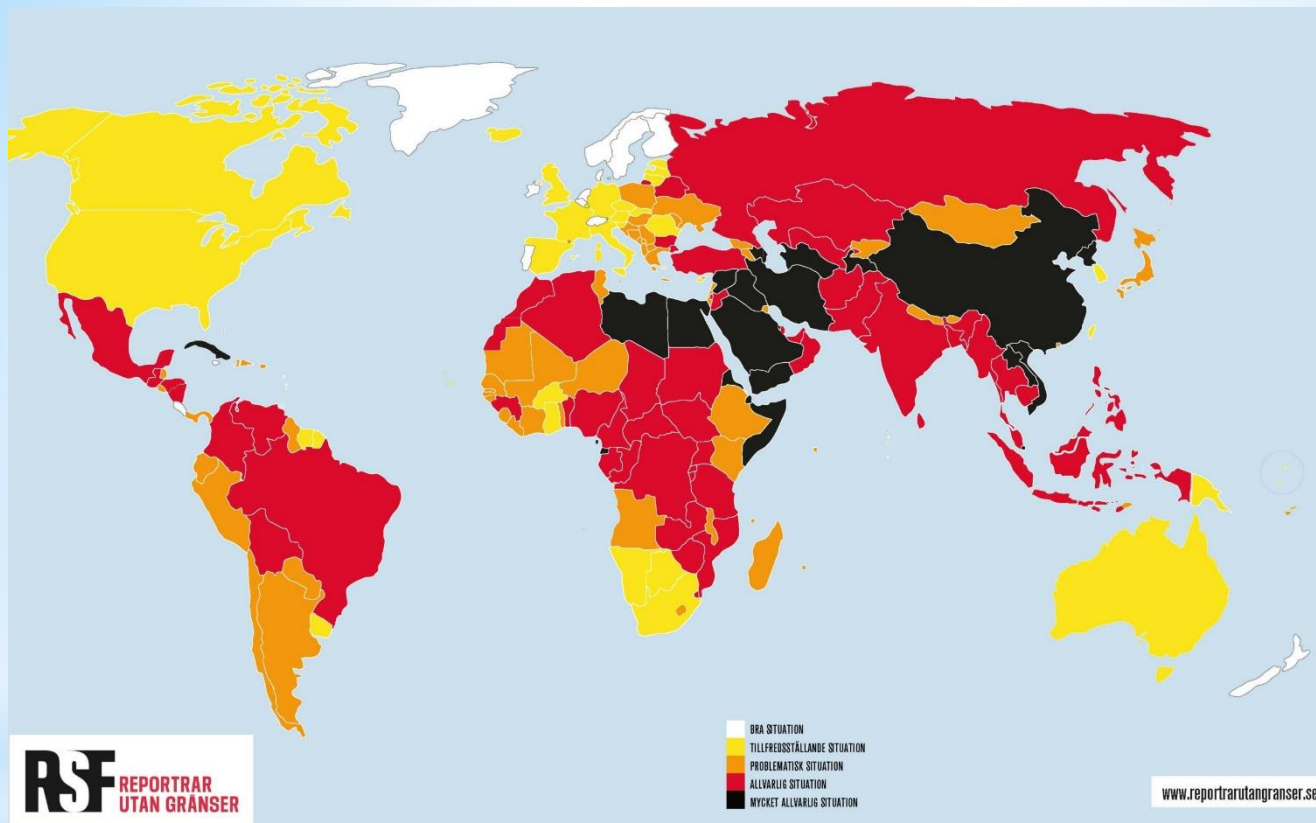
Bohusläningen beslagtagen mars 1943

Under kriget skedde detta flera gånger

Ny lagstiftning 1949

Beslag

PRESSFRIHETEN I VÄRLDEN 2021

Läget i världen idag

Trender:

Media freedom has been deteriorating around the world over the past decade.

In some of the most influential democracies in the world, populist leaders have overseen concerted attempts to throttle the independence of the media sector.

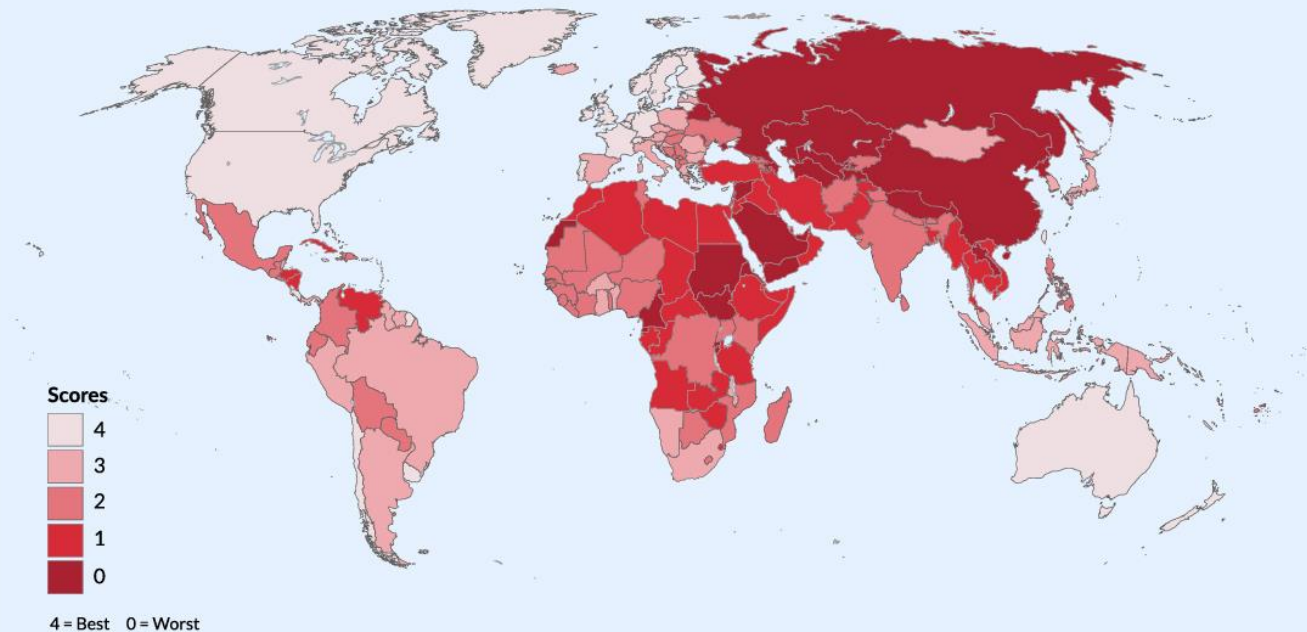
While the threats to global media freedom are real and concerning in their own right, their impact on the state of democracy is what makes them truly dangerous.

Experience has shown, however, that press freedom can rebound from even lengthy stints of repression when given the opportunity. The basic desire for democratic liberties, including access to honest and fact-based journalism, can never be extinguished.

"Freedom of the press"

Global Press Freedom in Peril

Freedom in the World 2019 subcategory scores for question D1: Are there free and independent media?

For more information, see the Freedom in the World 2019 Methodology at <https://freedomhouse.org/report/methodology-freedom-world-2019>.

14 % lever i helt fria länder

Reportrar utan gränser:

Dramatisk försämring av
pressfriheten.

73 procent av världens länder har helt
eller delvis statlig blockerat fri
journalistik.

Censur är inte det enda hotet.
Ledares uttalanden om media spelar
också roll.

WPFI - 2021

Belarus
Krim
Kuba
Equatorial Guinea
Eritrea
Iran
Nordkorea
Syrien
Turkmenistan
Uzbekistan
Djibouti
Saudiarabien
Laos

Bottenligan - hård konkurrens

Pandemin - ett "bra" tillfälle

Gurbanguly Berdimukhamedov i Turkmenistan rekommenderar lakrits mot coronaviruset och kontrollerar all information i landet. Undantagslagar i Ungern med flera länder.

Oppositionsledaren i
exil

Svetlana Tjikanuskaja

Aktivisten och
journalisten

Roman Petrosevitj

Belarus kidnappar Roman Protasevitj

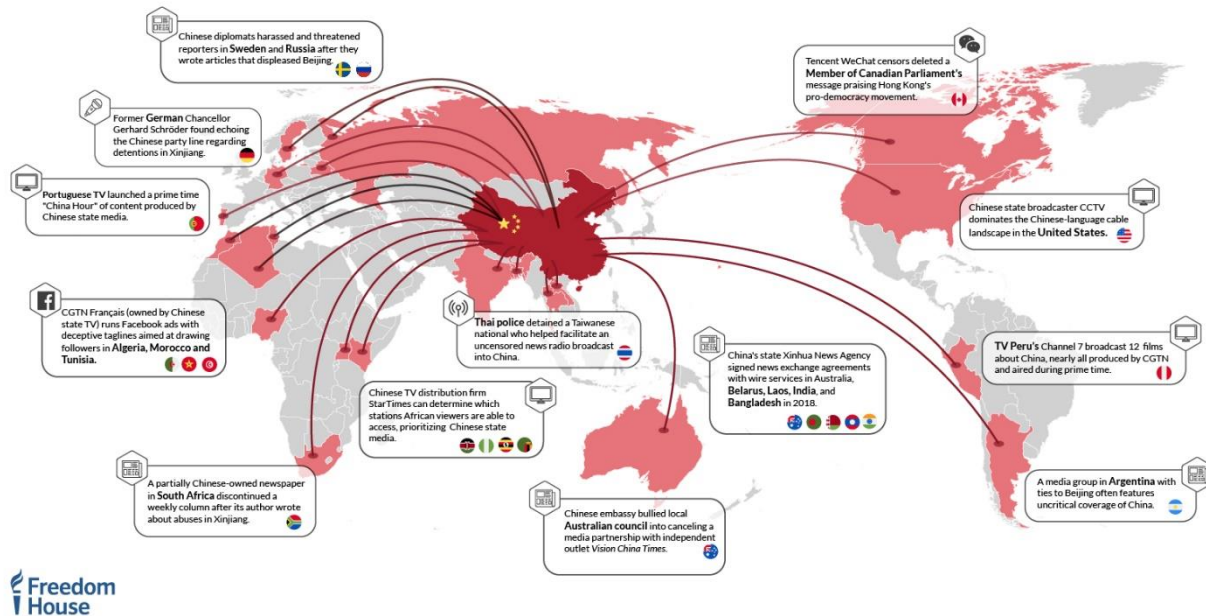
Kina:

Egna medier med
propaganda.

Storbritannien
förbjuder
kinesiskt tv.

Kina fördömer via
ambassadörer
kritisk
rapportering.
Sverige är bara ett
exempel.

Beijing's Global Reach: **Selected Cases of Chinese Media Influence Abroad**

Kina - global påverkan

Reportrar utan gränser:

USA, Storbritannien - storskalig övervakning

Kina, Iran, Syrien mfl - statlig kontr över internet, censur av sidor, internet stängs ned, övervakning av medborgare, byter erfarenheter och teknik med varandra

”Egna” internet, Kuba, Nordkorea, ”Halal internet” i Iran

Kina - stark övervakning

Övervakning och kontroll

Islamistiska rörelser: Boko Haram, Al-Shabab, IS

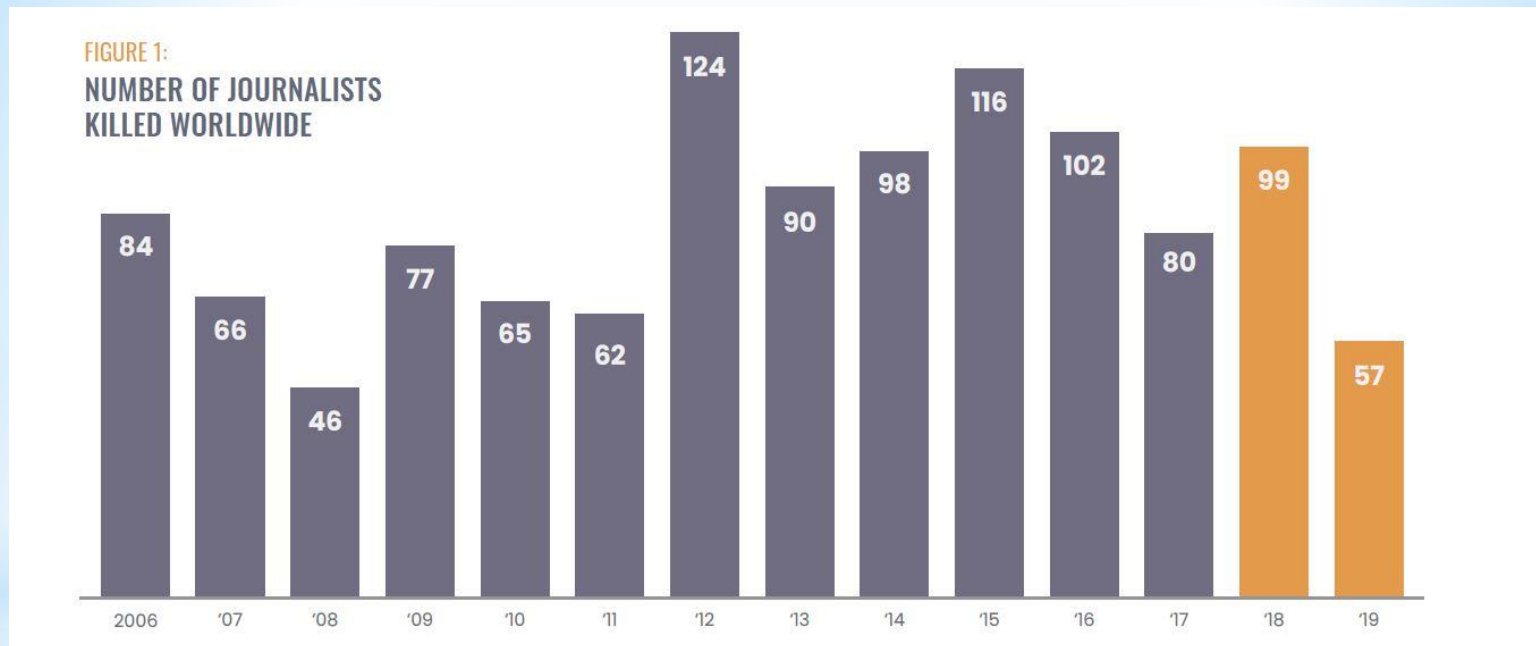
Drogkarteller i Central- och Sydamerika

Organiserad kriminalitet i många länder - Pakistan, Brasilien

Stark självcensur

Inte bara stater...

UNESCO för statistik över alla journalister som dödas i tjänsten -
sammanställning på hemsidan

Många journalister vid lokala tidningar

Livsfarligt yrke